

РОЛЬ МУХИ МЕРТВИХ У СУДОВО-ЕНТОМОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Милостива Дар'я,

*кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник, судовий експерт
Дніпропетровського інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

Бабченко Анна,

*кандидат біологічних наук, науковий співробітник, судовий експерт
Дніпропетровського інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

Встановлення тривалості постмортального інтервалу залишається вельми актуальною і досі повністю не вирішеною проблемою у судовій медицині [2, с. 3]. Ранній посмертний період, що триває приблизно 2–3 доби з моменту настання смерті, найбільш добре вивчений [1, с. 2], існують методики, що дають змогу в його рамках встановлювати час смерті з прийнятною точністю в абсолютній більшості випадків.

Дослідження заселення трупа різними рослинними і тваринними організмами дає змогу встановити не тільки дату, а й факт переміщення трупа, якщо таке мало місце.

Муха мертвих (*Cynomya mortuorum* Linnaeus, 1761) є одним із найбільш широко поширених видів у сімействі м'ясних мух (*Calliphoridae*). Це типовий некрофаг, личинки якої розвиваються на органічному субстраті, що розкладається.

Муха мертвих належить до видів, що мають важливе судово-ентомологічне значення, оскільки саме вони першими виявляють і заселяють труп і є основною групою комах, що спричиняють його деструкцію і здійснюють його утилізацію. Всюдисущість двокрилих і їхня велика чисельність значною мірою пов'язані з величезними адаптивними можливостями їхніх личинок [4, с. 2]. Присутність їх на трупах дає змогу застосовувати методику ретроспективного аналізу і встановити тривалість постмортального інтервалу у тих випадках, коли трупи перебувають на різних стадіях руйнування, а традиційні методи судової медицини стають неточними і безсилими.

У результаті вивчення угруповання некрофільних двокрилих та умов його формування визначають близько 13 видів некрофільних мух, що належать до 4 родин. Масових видів п'ять – *P. terraenovae*, *Calliphora vicina*, *Lucilia caesar*, *L. silvarum*, *L. illustris*, у меншій

кількості зустрічаються види родів *Muscina*, *Fannia* та *Sarcophaga*. У більшості виявлених видів личинки є факультативними некробіонтами.

Основу ентомокомплексу трупа в основному складають представники родини *Calliphoridae*, які мають екологічну пластичність стосовно абіотичних і антропогенних чинників, оскільки вони добре адаптовані до північних умов. Наприклад, комахи в північних районах не піддаються впливу дуже низьких температур, які можуть бути для них вирішальним фактором, що обмежує поширення, вони знаходять безліч відповідних укриттів для перенесення цих критичних умов [3, с. 3].

На основі експериментальних даних був зроблений висновок, що формування спільноти некрофільних мух не залежить від географічної специфіки, а основною умовою його морфогенезу є сезон і локальні погодні умови.

Під час дослідження некрофільних мух, виведених із трупів людей, встановлено 9 видів із 4 родин, основні представники яких були *C. vicina*, *L. caesar* і *P. Terraenovae*. В той же час *C. Vomitoria* і *F. canicularis* були представлені малочисельними особинами.

Видовий склад некрофільних мух, які колонізують трупи людей у приміщенні та в лісовій зоні, відрізняється – у першому випадку можна виділити до 8 видів мух, тоді як у другому лише 5. Це пояснюється тим, що в умовах урбанізації більш успішними стають екологічно пластичні види з широким спектром харчування. Переважають у цьому середовищі види, які за трофікою личинкової стадії є факультативними некрофагами і пов'язані у своєму розвитку і з іншими субстратами, що розкладаються (відходами, фекаліями тощо).

Безпосередня участь личинок мухи мертвих у розкладанні трупів великих тварин і встановлення часу розвитку до імаго дає змогу використовувати ці відомості під час розслідування випадків насильницької смерті.

Література:

1. Benecke M. Arthropods and Corpses. Forensic Pathology Reviews. 2005; 2: 207–240.
2. Itamies J., Koskela P. Cynomyia mortuorum myiasis in Lepus timidus. Annales Entomologici Fennici. 1980; 46 (1):24.
3. Payne J.A. A Summer Carrion Study of the Baby Pig Sus Scrofa Linnaeus. Ecology. 1965; 46 (5): 592–602.
4. Stærkeby M. Dead larvae of Cynomyia mortuorum (L.) as indicators of post mortem interval – a case history from Norway. Forensic science international, 2001; 1: 77–78.